

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

24700

Aşağıdaki sorularımın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. 19.02.2025

Gizem Özcan**Muğla Milletvekili**

Muğla'nın Milas ilçesine bağlı Kıyıkışlacık Mahallesi'nde Pencereli Mevkiinde, 9.414,11 m² yüzölçümündeki 394 ada 649 numaralı parsel ve parselin deniz cephesinde, Ayıldız Madencilik ve Yükleme A.Ş. tarafından Yük Tahmil ve Tahliye İskelesi ve Dip Tarama Projesi yapılması planlanmaktadır. Daha önce projeye dair 04.01.2021 tarihinde verilen 'ÇED Gerekli Değildir' kararı kaldırılmış, 31.05.2021 tarihinde yeni ÇED süreci başlamıştır.

29.06.2021 tarihindeki, ÇED süreci için halkın katılımı toplantısı Milaslıların yoğun tepkisiyle toplantı gerçekleştirilememiştir. Buna rağmen, yapılması planlanan proje için 23.06.2022 tarihinde 'Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu' kararı verilmiştir.

ÇED Olumlu kararının ardından Muğla Büyükşehir Belediyesi, Milaslılar ve pek çok dernek tarafından Muğla İdare Mahkemesi'nde, projenin denize, doğaya ve çevrede yaşayanlara zarar vereceğine yönelik iptal davası açılmıştır. Diğer açılan davalar Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin davasıyla birleştirilmek yerine, bekletmeye alınmış, Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin açtığı dava üzerinden hukuki süreç yürütülmüştür. Muğla 1. İdare Mahkemesi dosyadaki eksiklikleri ileri sürerek ÇED olumlu kararının iptaline karar vermiştir. Ayıldız Şirketinin karara itirazıyla, Danıştay 4. İdare Mahkemesi ÇED Olumlu kararını iptal eden kararı bozmuş ve 'davanın reddine' hükmetmiştir. Davacılar süreci Anayasa Mahkemesi'ne taşımıştır ve AYM'deki süreç devam etmektedir. Tüm bu hukuki süreç boyunca mahkemeler, her açılan davada, davacıların, geri dönülmez hasarların oluşmaması için yürütmeyi durdurma istemlerini reddetmiştir. Ayrıca, Milas Belediyesi verilen ruhsatların kamu yararına aykırı olduğu gerekçesiyle, Anıtlar Kurulu'nun liman projesini kayıracak şekilde, parsel numarası vererek geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları süre uzatımına dava açmıştır.

Ancak yargı süreci devam ederken dip tarama çalışmalarının başladığı belirtilmektedir. Altın kumlu tabir edilen plaj ve deniz şimdiden çamura bulanmıştır. Bu durum, 5 bin yıllık tarihi geçmişi olan İasos Antik Kenti'nin yanı sıra bölgedeki ekosistem üzerinde de geri dönülemez tahribatlara yol açmaktadır.

İasos Antik Kenti, Karya Bölgesi'nin önemli tarihi yerleşimlerinden biri olup, Milas'a yaklaşık 28 km uzaklıkta, üç tarafı denizle çevrili bir yarımada üzerine kurulmuştur. Yapılan arkeolojik kazılar, kentin tarihinin M.Ö. 3. bine kadar uzandığını ortaya koymuştur. Antik dönemde, deniz ticareti açısından stratejik bir konuma sahip olan İasos, aynı zamanda sanat, kültür ve mimari yapılarıyla da büyük önem taşımaktadır. Kentte bulunan agora, tiyatro, anıt mezarlar, surlar ve mozaiklerle süslü yapılar, İasos'un tarihsel değerini kanıtlayan önemli kalıntılardır. Ayrıca, su altı arkeolojisi açısından da büyük bir öneme sahip olan bölgede, geçmiş uygarlıklara ait kalıntılar su altında korunmaya devam etmektedir.

Öte yandan 3. derece sit alanı olan bir bölgede yer alan proje konusu deniz alanı, 05.04.2016 tarihli ve 2016/8743 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile, bu bölgede su altında korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının bulunması nedeniyle dalış yasağı getirilmiştir. Ancak 28.07.2020 tarih ve 31199 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararı ile dalış yasağı kaldırılmıştır.

Yapılması planlanan maden yükleme ve tahliye limanı projesi, bu bölgenin ekolojik ve arkeolojik bütünlüğünü tehdit etmektedir. Proje kapsamında, deniz alanında zemin taraması yapılması, draftı büyük gemilerin limana yanaşabilmeleri için 65 bin metrekarelik deniz dibi alanının dibe doğru 14 metre kazılması, 233 bin metreküp hafriyat çıkarılması ve bu hafriyatın Güllük Körfezi açıklarında 619 hektarlık bir alana dökülmesi planlanmaktadır. Bu durum, yalnızca tarihi kalıntıları değil, aynı zamanda bölgedeki deniz ekosistemini, balık popülasyonlarını ve koruma altındaki posidonia çayırılarını da ciddi şekilde tehdit etmektedir. Ayrıca bu proje, konumu itibarıyla 3573 Sayılı 3573 Zeytinciliğin İslahı ve Yabanilerinin Aşılattırılması Hakkında Kanun'un 20. Maddesine açıkça aykırıdır. Buna göre, "Zeytinlik sahaları içinde ve bu sahalarla en az 3 kilometre mesafede zeytinyağı fabrikası hariç zeytinliklerin vegetatif ve generatif gelişmesine mani olacak kimyevi atık bırakan, toz ve duman çıkaran tesis yapılamaz ve işletilemez."

Proje alanının yanbaşında halihazırda işleyen bir maden limanı mevcuttur. Bu limanın genişletilmesi için Bakanlığınıza bir başvuru yapılmıştı. Ancak Bakanlığınız, mevcut limanın kapasite altında çalıştığını öne sürerek limanın genişletilmesini reddetmişti. Bu durum, Körfez'de yeni bir limana ihtiyaç olmadığını açıkça göstermektedir.

Bölge halkı, yerel yönetimler, bilim insanları, çevre mücadelesi yürütenler, bu projenin hem tarihi hem de doğal mirasa büyük zarar vereceği konusunda hemfikirdir. Hukuki süreçler devam ederken inşaat faaliyetlerinin başlatılması ise hukukun üstünlüğü ilkesine açıkça aykırıdır.

Bu bağlamda;

- 1) Mahkeme süreci devam eden bir projede inşaat faaliyetlerinin başlatılmasına kimler veya hangi kurumlar tarafından izin verilmiştir?
- 2) Proje kapsamında 65 bin metrekarelik deniz dibi alanının 14 metre kazılacağı ve çıkan hafriyatın Türkbükü açıklarında denize döküleceği belirtilmektedir. Bu faaliyetlerin deniz ekosistemine zarar vereceği açıkken, bu projeye nasıl onay verilmiştir?

- 3) Bugüne kadar, ne kadar hafriyat, nereye dökülmüştür? Hafriyatın çıkarılma ve dökülme süreçleri denetlenmekte midir?
- 4) Söz konusu proje kapsamında gerçekleştirilen dip tarama çalışmaları denetlenmekte midir? Denetlenmişse, bu denetim ne şekilde gerçekleştirilmiş ve denetimden hangi sonuçlar elde edilmiştir?
- 5) Bu proje nedeniyle İasos Antik Kenti'ne verilecek zararı önlemek için hangi önlemler alınmıştır?
- 6) Bölge halkının kıyılara erişiminin engelleneceği ve 3. derece arkeolojik sit alanının inşaat faaliyetleriyle tahrip edileceği açıktır. Bu konuda Bakanlığınızın aldığı önlemler nelerdir?
- 7) Bu proje için Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan görüş alınmış mıdır? Tarım ve Orman Bakanlığı, 3573 Zeytinciliğin İslahı ve Yabanilerinin Aşlattırılması Hakkında Kanun madde 20'ye rağmen bu projeyi onaylamış mıdır?
- 8) Balıkçılık faaliyeti ile madencilik faaliyetinin bir arada olması mümkün değildir. Bölge nesli tükenmekte olan bir çok balık türüne ev sahipliği yapmaktadır. Bunlardan başlıcaları yılan balığı (anguilla anguilla) ve orkinostur. Projenin hayata geçmesi durumunda, nesli tükenmekte olan bu türleri koruyacak bir çalışmanız var mıdır?
- 9) Birleşmiş Milletler Akdeniz Fokunun (Monachusmonachus) Türkiye'de Korunması Ulusal Eylem Planına göre Akdeniz fokunun görüldüğü yerler arasında Milas Ve Güllük de sayılmıştır. Bu kıyı şeridinde deniz alanında kalan tüm adalar, adacıklar ve taşlar Akdeniz fokunun doğal yaşam alanlarıdır. Projenin bu türün önemli bir yaşam alanını yok edeceği açık değil midir?
- 10) Proje alanı; Aydın-Muğla-Denizli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planına göre "Turizm Tesis Alanı" ve "Deniz" ile, "Kırsal Yerleşme Alanı", "Arkeolojik Sit Alanı" olarak planlı alanda yer almaktadır. Ayrıca Muğla 1/25000 ölçekli Nazım İmar Planı Revizyonuna göre "Turizm tesis alanı", "Büyük Kentsel Yeşil Alan", "Kırsal nitelikli yerleşme alanı", "Deniz alanı" ve "3.Derece arkeolojik sit alanı" olarak planlı alanda yer almaktadır. Böylesine hassas ve koruma altında olan alanda söz konusu projenin hayata geçmesinin geri dönüşü mümkün olmayan zararlara sebebiyet vereceği açık değil midir?
- 11) 3621 Sayılı Kıyı Kanunu'na tabi alanlarda yapılacak kıyı yapı ve tesisleri için zorunlu olan imar planı onayı sürecinin atlanması hukuka aykırı değil midir?
- 12) Kıyı ve dolgu alanlarında imar planı süreci tamamlanmadan yapılaşmaya izin verilmesi, İmar Kanunu'nun temel prensiplerine aykırı değil midir?
- 13) Ruhsat alınmadan önce uygulama imar planının hazırlanması ve onaylanması gerekmektedir, bu aşama neden atlanmıştır? Bu eksiklik giderilmeden projeye onay verilmesi hukuka aykırı değil midir?
- 14) Tersaneler ve Kıyı Yapıları Genel Müdürlüğü'ne yasal olarak sunulması gereken "Önceden Modelleme ve Fizibilite Raporu" olmadan, Mekansal Planlama Genel Müdürlüğünden bu proje nasıl geçmiştir?

15) Hukuka aykırı ruhsatlandırma sürecinin bölgedeki diğer maliklerin haklarını ihlal ettiği ve geri dönülemez zararlara neden olduğu açıktır. Bu konuda Bakanlığınız bir süreç işletecek midir?

16) Kamuya ait bir alanın yalnızca kira bedeli karşılığında özel bir firmaya verilmesi kamu zararına yol açmamış mıdır? Bu tür kritik altyapı projelerinin kamusal fayda gözetilerek planlanması ilkesinin bu proje için işletilmediği iddiası hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

17) Hukuka aykırı biçimde başlayıp süren proje 24 saat devam etmektedir. Proje sahasına 4 metre mesafede başlayan mahalle yaşamı, yüksek desibeldeki, titreşimli gürültü nedeniyle büyük mağduriyet yaşamaktadır. Bu durumdan, sadece bölgede yaşayan insanlar değil tüm canlılar rahatsız olmaktadır. Geceleri çevrede yaşayanlarını uyutmayan faaliyetlerin acil olarak durdurulması için gerekli önlemler alınacak mıdır?

18) Bölge halkının, yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve uzmanların yoğun tepkisine rağmen, projenin devam etmesinin gerekçesi nedir?

19) Kamu yararına aykırılığı konusunda kuvvetli kanaat oluşmuş olan bu projenin durdurulması ve sürecin yeniden değerlendirilmesi yönünde Bakanlığınızın bir girişimi olacak mıdır?